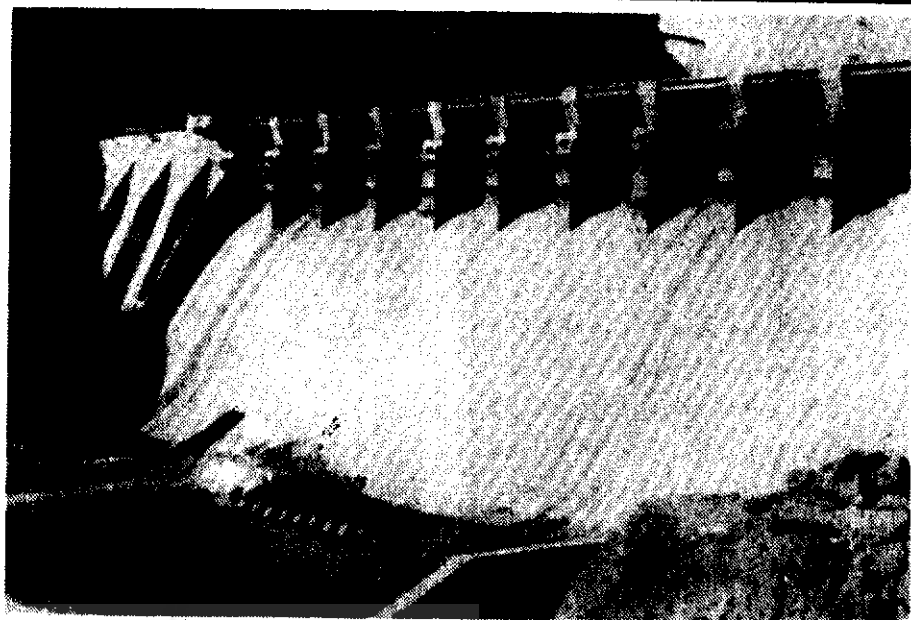

* کار اساسی در
زمینه تأمین آب کشاورزی
مهار و هدایت آبهای
سطحی است بعنوان مثال
از رودخانه کارون حدود ۳۰
میلیارد متر مکعب آب در
سال به خلیج فارس میریزد
که قابل برگشت نیست.

از سلسله گزارشهای معرفی کمیته‌های هفتگانه جهادسازندگی:

جهاد سازندگی و ضرورت تأمین آب کشاورزی

«بسم الله الرحمن الرحيم»

خصوصیات ریزشهای جوی در کشور ما دارای سه خصوصیت عمده و مهم میباشد اول، عدم توزیع صحیح ریزشها از جهت مکانی، بدین صورت که شاید بیش از ۵۰٪ از ریزشهای جوی کشور بروی حدود ۲۴٪ از زمینهایمان صورت میگیرد و مناطق وسیعی از کشور بدون بهره باقی میمانند. دوم، عدم بارش مناسب در زمان مناسب است، یعنی در همان مکانهایی که از میزان بارندگی بالایی برخوردارند، حتی با کمبود آب زراعی مواجه هستند. بدلیل اینکه بالاترین ریزشهای جوی در فصولی و در موقعی از سال رخ میدهند که بعلت بالا بودن درجه حرارت، محل و زمان مناسبی برای رشد گیاهان نمیباشد که خواه ناخواه موجب هز رفتن آب خواهد شد. سومین خصوصیت، آب و هوای ایران این است که دارای یک رژیم ثابت نیست و رژیمهای متغیر با خشکالیهای غیر قابل پیش بینی میباشد، این سه عامل دست به دست یکدیگر داده اند و مسئله آب را از قدیم الایام در ایران بصورت حادثترین مسئله

درآورده اند. بطوریکه بعضی از واژه های کشور ما از لحاظ فرهنگی اصولاً نشأت از مسئله آب میگیرد. برای مثال «آبادی» یعنی آنجایی که دارای آب بوده و محل رشد و نمو و زیست خوانده میشود و «بیابان» یعنی آنجایی که آب نیست و محیط غیر مناسب برای زیست میباشد. بنابراین مسئله آب از قدیم الایام از حساسترین و اساسی ترین مقوله ای بوده که ذهنها را بخود مشغول میکرده، به همین دلیل اجداد ما در قدیم در این زمینه بسیار فعال بوده اند. برای مثال حدود ۵۱ سد است که از قدیمترین ایام تا حدود ۶۰۰ سال پیش ساخته شده و هنوز هم، آثار ۱۷ عدد آن پارچا است، و از ابداعات بسیار جالب دیگر، بهره وری از آبهای زیر زمینی بصورت قنات که اصولاً مختص ایرانیان بوده و از ایران به تمام دنیا صادر شده و همچنین استفاده از کانالهای «آب بر» بصورت سنتی که با استفاده از شیب زمین مقادیر زیادی آب مورد استفاده قرار گرفته و بسیاری از دشتهای زیر پوشش کشت میرفت.

این روند تا سال ۱۳۱۵ ادامه داشت که

آبیاری با الهام از برنامه های کشورهای غربی و بدون ارتباط و تماس با فرهنگ کشورمان تأسیس گردید و همین امر باعث بفراموشی سپردن برنامه های آبیاری سنتی شد و یک چیزی جایگزین آن شد که فراتر از توانایی مسئولین امر بود و این دو عامل باعث شد که به مرور زمان تخصیصهای تأمین آب کشاورزی و آبیاری را بفراموشی بسپاریم و به آنجا برسیم که حتی طرحهای کوچک ما نیز توسط مشاوران خارجی تهیه شود و بدون نظارت و مشاوره آنها عملاً هیچ کاری را در تأمین آب کشاورزی نمیتوانیم انجام دهیم.

بعد از انقلاب برادران ایتارگر جهادسازندگی با توجه به نیازی که در این زمینه در روستاهای کشورمان دیده میشد. کارهای مربوط به تأمین آب کشاورزی را به عهده گرفتند. که از احیاء و لایروبی قنات و طرحهای کوچک شروع کرده و بعد از مدتی موقعی که با مسائل بیشتر آشنا شدند، اولاً به عمق فاجعه، ثانیاً به حجم کم بالای تأمین آب کشاورزی و بخصوص، بخش آبیاری، پس بردند.

«واحد آبیاری وخط مشی کلی آن»

گروه آبیاری یکی از گروههای تخصصی کمیته کشاورزی میباشد که در زمینه مهار و هدایت آبهای سطحی، بهره وری از آبهای زیرزمینی، تهیه و اجرای خدمات زیربنایی کشاورزی در امور آبیاری فعالیت میکند. این گروه تا یکسال گذشته تحت نظر کمیته آب اداره میگردد ولی اکنون به کمیته کشاورزی ملحق شده است.

خط مشی کلی واحد آبیاری شناخت منابع و نیازهای آب کشاورزی روستایی با همکاری سازمانهای ذربط و برنامه ریزی و محس اولویت کمک آنان، ترویج استفاده صحیح از آب کشاورزی و تربیت نیروی متخصص گروه از طریق دانشهای گوناگون، جمع آوری اطلاعات و امار و نقشه ها و گزارشات لازم، تهیه و بررسی و اجرای طرحهای مهار و انتقال آبهای سطحی با همکاری دستگاههای مربوطه انجام خدمات زیربنایی شامل عملیات زه کشی و اصلاح اراضی، تسطیح زمین، کمک در امور آبخیزداری، احداث سد های خاکی و بند های انحرافی، سبیل بند و سبیل برگردان، تغذیه مصنوعی قنوات و چشمه، جلوگیری از انلاف آب در کانالهای سنتی و انهار و چشمه سارها و قنوات و مرمت، احیاء و لایروبی واحداث قنوات و نظایر آن با همکاری ارگانهای ذربط، برنامه ریزی جهت جلب خودیاری روستائیان برای انجام برنامه های گروه، تاقین خدمات نیروی در رابطه با حفاری و استفاده و نگهداری موتور بجهای کشاورزی با همکاری ارگانهای مربوطه میباشد.

به این صورت در ادامه برنامه ریزها، گروه آبیاری به این نتیجه رسید که کار اساسی در زمینه تامین آب کشاورزی، مهار و هدایت آبهای سطحی است. برای مثال از رودخانه کارون در حدود سی میلیارد متر مکعب آب در سال به خلیج فارس میریزد که دیگر قابل برگشت نیست.

احیاء و بهره برداری از قنوات و آبهای زیرزمینی یکی از کارهایی است که در جهت تامین آب کشاورزی میتوان بکار برد و در ضمن شناسایی مناطق آبرفتی مانند دشت جازموریان و مناطق دیگر میتواند یکی از کارهای مهمی باشد که باید صورت بگیرد.

و از هر دو اینها مهمتر، شناخت آبهای آهکی که در زمینه های سخت محسوس شده اند، و بخاطر بالا

بردن نکتولوزی بهره برداری در این زمینه بعد از انقلاب بروی این پروژه کاری صورت نگرفته بود، بنابراین جهاد سازندگی در مورد آب های زیر زمینی سه محور کلی در نظر دارد: ۱- احیاء و لایروبی قنوات، ۲- مطالعه آبرفت های ناشناخته، ۳- مطالعه آبهایی که در تشکیلات آهکی و سازنده های سخت محسوس شده اند، که جهاد کار دوم و سوم را با همکاری برادران متعهد در وزارت نیرو انجام میدهد.

*** جهاد سازندگی**
بیش از ۱۱۰۰۰ رشته قنات
را از ابتدای تشکیل تاکنون
لایروبی و مرمت کرده است
و نیز با احداث قریب به
۱۸۰ سد و بند کوچک و
زردیک به ۱۰۵۰۰ مورد
دیگر تاسیسات آبیگر و آب
بندان و استخرهای آبیاری،
و حدود ۹۰۰ کیلومتر کانال
نهر، جدول آب، حداقل در
این زمینه ها یک میلیارد
متر مکعب آب ذخیره شده
است.

با توجه به اینکه حدود ۴۰٪ از آبی که برای کشاورزی تامین میشود، در مرحله انتقال از بین میرود، که باید بر روی سیستمهای انتقال آبهای تامین شده برای کشاورزی تا محل مزرعه کارهایی بدین صورت انجام گیرد. ۱- پوشش انهار ۲- بتونی کردن کانالهای سنتی، ۳- استفاده از شبکه های تحت فشار تا آنجا که بتوان راندمان را در این زمینه به

بالاترین حد خودش رسانید.

اقدامات جهاد سازندگی در جهت استفاده معقول از آب و آبیاری

در مورد مسائل آبیاری درون مزرعه، با توجه به دشتهای بسیار مساعدی که زیر غرقاب هستند باید اصلاح و بهسازی اراضی از طریق اجرای طرحهای زه کشی و سیستمهای آبیاری درون مزرعه صورت گیرد باید این نکته را در نظر داشته باشیم ده هم اکنون راندمان آبیاریهای درون مزرعه ۴۰ الی ۵۰ درصد بطور متوسط میباشد که می توان با اتخاذ روشهای مثبت و معقول حتی به ۸۰ الی ۹۰ درصد هم رسانید. البته بخاطر اینکه جهاد ارگانی تحقیقاتی نبوده، و کمیته های جهاد سازندگی در مسائل تحقیقاتی وارد نمیشوند، جهاد این فعالیتها را با ارشاد و تاکید جهاد دانشگاهی و دانشگاهها و موسسات تحقیقاتی انجام میدهد که روی سیستمهای معقول و سیستمهایی که با فرهنگ روستائیان سازگار باشد کار بکنند تا بوسیله جهاد این سیستمهای ترویج داده بشود تا همانطور که ذکر گردید بتوان راندمان آب را بالا برد.

اقداماتی که جهاد سازندگی در جهت استفاده معقول از آب انجام داده است همانطوری که در بالا نقل شده، بیش از ۱۱۰۰۰ رشته قنات را از ابتدای تشکیل تاکنون لایروبی و مرمت کرده است که حداقل یک میلیارد متر مکعب در سال، آب کشاورزی را میتواند تامین کند، با احداث قریب به ۱۸۰ سد و بند کوچک و نزدیک به ۱۰۵۰۰ مورد دیگر تاسیسات آبیگر و آب بندان و استخرهای آبیاری و مقسما، ناو آب پر و نظایر آن و حدود ۹۰۰۰ کیلومتر کانال، نهر، جدول آب، حداقل در این زمینه ها یک میلیارد متر مکعب آب ذخیره شده و همچنین با حفر بیش از ۵۰۰۰ حلقه چاه عمیق و نیمه عمیق دستی یک میلیارد متر مکعب آب دیگر نیز از این طریق تامین شده است که شاید به جرأت بتوان گفت که جهاد سازندگی از ابتدا تاکنون در مورد تامین آب کشاورزی بیش از سه میلیارد متر مکعب آب برای کشاورزی تامین کرده است.

اما در زمینه کارهایی که جهاد در مورد آبهای سطحی انجام داده است، همانطوری که ذکر گردید بیش از ۱۸۰ سد و بند کوچک موجود است که نمونه بارز آن «سد کوار» را میتوانیم نام ببریم. سدی با

ارتفاع حدود ۳۰ متر که این سد یک سد تغذیه‌ای است یعنی آبهای زیر زمینی را تغذیه میکند، بدین صورت که در دشت قم بعد از اجرای این طرح در بعضی از مناطق حدود ۹ متر ارتفاع آب چاههایی که بهره برداری میگردید بالا آمد. و این اثر بسیار مثبتی در تامین آب کشاورزی برای دشت قم داشت. از طرحهای دیگر واحد آبیاری، میتوان اجرای طرح آبیاری «عقیلی» را نام برد که این طرح بتوسط شرکت «هارزای» آمریکایی طراحی و حدود ۵۰٪ از کارهای کم زحمت و پرخرج انجام شده بود و ۵۰٪ بقیه این طرح را جهاد سازندگی با موفقیت کامل انجام داد که چندی پیش هم بتوسط نخست وزیر و یکی از برادران شورای مرکزی جهاد و وزیر نیرو مورد بازدید قرار گرفت.

اقدام در احیاء مرداب انزلی

یکی از طرحهای بزرگی که در زمینه آب، جهاد سازندگی داشته است احیاء مرداب انزلی بوده که قبل از انقلاب چند پیمانکار خارجی برای این طرح یک سری کارهایی در زمینه مطالعاتی کرده بودند و پیشنهادات عجیبی در این زمینه داشتند بدین صورت که در بعضی از پیشنهاداتشان رقم ۱۲ میلیارد تومانی را برای احیاء مرداب انزلی ارائه کرده بودند که جهاد سازندگی بعد از انقلاب شکوهند اسلامی بخاطر مسئولیتی که در زمینه تقسیم زمینهای رشت و انزلی داشت با این مسئله بطور عینی برخورد کرد و با کمترین امکانات و با بزرگترین کارشناسیها از طرف سازمانها دست بکار شد و خوشبختانه هم اکنون با وجود اینکه جهاد یکصدم کل کار مرداب را در جهت احیاء انجام نداده ولی همین مقدار نیز تأثیر بسازی از نظر اقتصادی برای ما داشته است.

زه کشی و احداث سدهای کوچک

احداث سدهای کوچک در مناطقی مانند آذربایجان شرقی - اصفهان، خوزستان باخران و در مناطق دیگر کشور، از جمله کارهایی بوده است که جهاد در این زمینه انجام داده است و از جمله کارهای دیگر جهاد در زمینه طرحهای آبیاری میتوانیم از زه کشی «کربال» نام ببریم که حدوداً ۸۰ هزار هکتار از اراضی دشت کربال را زیر کشت میبرد و به محدوده مناطقی هم که قبلاً کشت میشده، افزایش

روستائیان نه تنها با آن همکاری نمیکنند بلکه شدیداً مقابله میکنند. اما در اجرای طرح زه کشی کربال بخاطر این نوع مسائل فرهنگی و اجتماعی دقیقاً در نظر گرفته شده بود که در حدود ۸۰٪ از بودجه پروژه به این بزرگی را از محل خودیاری مردم تامین گردید، یعنی روستائیان مانده تنها بامجربانشان همکاری کردند بلکه خودشان هزینه طرح را تقبل کردند که این شاید یکی از نمونه طرحهای مادر ایران باشد و کانال آبرسانی دشت رستم را در منطقه «مسنی» رامیتوان نام برد که حدود ۲۰۰۰ هکتار از اراضی «مسنی» را که از اراضی بسیار مستعدی برای کشاورزی است، زیر کشت برده و طرحهای کوچک بسیاری که آمارش ذکر گردید.

اهم مشکلات جهاد سازندگی در رابطه باتامین آب کشاورزی

مهمترین مشکلی که جهاد در تامین آب کشاورزی دارد عبارتند از: اولاً متأسفانه هنوز مسئولین متولی آب مملکت به قدرت و توانایی جهاد در رابطه با طرحهای تامین آب کشاورزی پی نبرده اند و در این رابطه میتوانیم از کارهای بسیار اساسی و زیربنایی که جهاد انجام داده است نام ببریم و بارها این مسئله را مطرح کرده ایم که جهاد از توانایی و کارایی بسیار زیادی در این زمینه برخوردار است و این مسئله را با اجرای طرحهای اساسی ثابت کرده است. بعنوان نمونه میتوان از مشاوره کانال شهید چمران نام برد و اجرای همان طرح آبیاری عقیلی و احداث سد شهداء در بهمان و کانالهای ۳ و ۴ میناب و دشت گرمسار - ورامین و بقیه در صفحه ۶۵

بسیار زیادی در رابطه با محصولات بوجود آورده است. بدین صورت که قبل از زه کشی در همان مناطقی که کشت میشد، کشاورزان در حدود ۴۰۰ الی ۵۰۰ کیلو گندم در هکتار برداشت میکردند که بعد از اجرای طرح زه کشی حدوداً سه تن گندم در هکتار از منطقه برداشت میگردید و ویژگی جالبی که طرح زه کشی کربال دارد و میتوان از آن بعنوان یک درس بزرگ برای تمام طراحان و متخصصان یاد برد، این است که: علت عدم موفقیت اکثر طرحهایی که در قبل از انقلاب توسط مشاوران خارجی انجام میگردید، عدم توجه به مسائل فرهنگی و اجتماعی روستائیان بوده به همین خاطر هم موقع اجرای طرح با مسائل بسیار زیادی مواجه میشدند که

آمار فعالیتهای واحد آبیاری از اسبدا تا پایان سال ۶۱	
سد جایی وسیل بند	تمام شده ۲۶۵۵ واحد تعمیر شده ۳۵۲ واحد
کانال کشی و نهر سازی جدول	ساخته شده ۲۰۳۸ کیلومتر تعمیر و تکمیل ۱۹۳۷ کیلومتر
حفر چاه عمیق و نیمه عمیق و مسئولی	انجام شده ۱۲۵۲۹ رسته

❁ بعد از اجرای طرح زه کشی کربال محصول گندم از ۴۰۰ الی ۵۰۰ کیلو گندم در هکتار به سه تن در هکتار افزایش یافت.

از اشغال لانه جاسوسی در پس پرده با امریکا همکاری داشتند، اما بظاهر آرم انقلابی برسینه زده بودند، از همان ابتدا شروع به تخطئه این حرکت نمودند و در میان فریادشادی و استقبال مردم و تأیید امام امت و ارگانهای انقلابی آیه یاس سردادند. این هیجان بخصوص در محافل لیبرالها که تا آن زمان چهره تقریباً ناشناخته‌ای برای مردم داشتند، چشمگیرتر بود. در خارج از کشور نیز محافل امپریالیستی بنابه ماهیت واقعی خود این عمل انقلابی را محکوم کردند و در مقابل محافل مردمی و انقلابی آن را ستودند.

در حال در آن روزها آنچه برای مردم ما و ملت‌های به غارت رفته دنیا مسلم بود، حقانیت و اصالت عمل دانشجویان مسلمان پیرو خط امام بود. بطوریکه بعد از پخش خبر تسخیر لانه جاسوسی در تهران، از همان ساعات اولیه سیل مردم بطرف لانه جاسوسی سرازیر گشت و مردم ضمن دادن شعارهای کوبنده و حمایت از دانشجویان، گره از عقده‌های آنها حقرت و محرومیت و مظلومیت گشودند. و بدین ترتیب انقلاب دوم که به تعبیر امام بزرگتر از انقلاب اول بود، سرچشمه تحولات بزرگ و ثمر بخشی در روند انقلاب اسلامی ما گشت. این حرکت از طرفی به بعد مبارزه ضد امپریالیستی خلق‌های جهان و بخصوص امت ستم کشیده ماعنق بیشتری بخشید و از طرف دیگر موجب اعتماد به نفس محرومین مستضعفین دنیا، در مبارزه رویاروی و مستقیم با قدرت پونالی امریکا و دیگر قدرتها گشت.

بناشد نادر تداود تحقق آرمان شهدای ۱۳ آبان و سرکوبی دشمنان داخلی و خارجی انقلاب اسلامی، خصوصاً شیطان بزرگ امریکا تحت رهبری‌های پیمبرگونه امام پیش از پیش چهره های فریب و نفاق و سازش را افشا ساخته و خاطره شهدای دانش آموز و حرکت غرور آفرین دانشجویان مسلمان پیرو خط امام را ارج نهیم.

والسلام

جهاد سازندگی و ضرورت.....

غیره نشان میدهد که جهاد از قدرت بسیار بالایی در زمینه تامین آب کشاورزی برخوردار است.

ثانیاً از لحاظ نیروی انسانی بدلیل سیاست غلط رژیم گذشته دچار کمبود مهندس آب بوده و در گذشته رشته مهندسی آب در دانشکده‌هایمان تدریس نمیشده و خواه ناخواه در این زمینه با کمبود شدیدتری از نظر نیروی انسانی در مقایسه با بخشهای دیگر برخوردار و روبرو هستیم، بدین صورت که اصولاً کارهای تامین آب کشاورزی را متخصصین مهندسی آب و آبیاری و آبادانی انجام میدهند. جهاد سازندگی از سال گذشته طرحی را برای آموزش به اجرا گذاشت که این طرح با کمک اساتید حزب الهی دانشگاهها و برادران جهاد تشکیل شده بود و به حول قوه الهی دوره سوم این طرح هم بزودی به مرحله اجرا در خواهد آمد و بعد از این آموزش شاید مشکل نیروی انسانی تغییر محسوس پیدا کند. البته این طرحی را که آغاز شده قرار است که با مؤسسات آموزشی و وزارت علوم هم تماس گرفته شود تا برای این برادران مجوز صدور مدرک کمک کارشناسی بدست بیاوریم، ولی هنوز در این باره به نتیجه نرسیده‌ایم، که البته متخصصانی که در این جهت کار کرده‌اند قبول دارند که قریب به اتفاق دوره دیدگان تخصصشان از یک کمک کارشناس بالاتر است.

جایگاه طرحهای تامین آب در جهاد که بخاطر حجم کار بالایی که طرحهای تامین آب کشاورزی دارند و بخاطر نیاز و ضرورت زمانی از لحاظ تامین آب کشاورزی موجود است بدین صورت که تروت آب بعد از بارش چنانچه استفاده معقول شود از بین میرود و به عکس معادن دیگر که میتواند سالها ذخیره بشود بماند و زینه نسلهای بعدی واگذار شود بنابراین اعتقاد ما بر این اساس است که طرحهای تامین آب کشاورزی با حمایت همه جانبه کلیه برادران جهادگر بعنوان اصلی ترین کار در جهاد تلقی شده و با آن برخورد شود.

والسلام

معلم باید.....

میتواند در رساندن پیام انقلاب به روستاها داشته باشد پی بیرند، مطمئنیم مشکلات را خود این برادران جهادگرمان از پیش پا بر خواهند داشت و یکی دیگر از مسائلی که در سمینار نیز مطرح بود و باز ذکر می کنم از مسائل اساسی به حساب میآید این بود که کمیته های فرهنگی ما تا این روز خدمتهای زیادی به روستاها انجام داده‌اند اما هنوز نقشی را که باید ایفاء کنند پیدا نکرده‌اند. محور کار فرهنگی این کمیته ها بیشتر کارهای تدارکاتی فرهنگی بوده به همین دلیل از مدتها قبل در دفتر مرکزی این کار مورد بررسی قرار گرفته که برای برادران مادر سطح استان جایبفتند که کمیته فرهنگی چه نقشی دارد و باید در جهت تولید و در جهت برنامه ریزی کار کند کار کمیته های فرهنگی تنها بردن کتاب و بوستر و فیلم به روستا و توزیع در بین روستائیان نیست بلکه در کنار این کارها باید کار تولیدی داشته و در تمام ابعاد و مسائل فرهنگی و اجتماعی روستاها تحلیل داشته و بر اساس آن تحلیلها و با توجه به مسائل مختلف فرهنگی که در روستاها موجود است برنامه ریزی کنند و سعی کنند کار فرهنگی که شایسته روستاهاست با ابداع و ابتکار خلاقیت‌های جهادی و با استفاده از تجربیاتی که در این مدت داشته، انجام دهند. تشریه جهاد روستا هم از این قاعده مستثنی نیست این تشریه زبان حال جهاد و کمیته های فرهنگی است. باید مجسوعه مطالب این تشریه از جهادها تهیه شود و همه در تولید و بالا بردن کیفیت آن نقش داشته باشند و فقط توزیع نباشد و ما امیدواریم که بتوانیم بیاری حق و کمک خواهران و برادران جهاد تشریه را برابرتر کنیم و آن را محل بیان دردها و مشکلات روستائیان قرار دهیم انشاءالله